

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
А288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV
А288 Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.
ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025
ISBN 978—966—419—456—0

АДВОКАТ ЯК ГАРАНТ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ОБМЕЖЕНЬ ВОЄННОГО ЧАСУ

Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України, що триває з лютого 2022 року, стала серйозним викликом не лише для національної безпеки, а й для системи захисту прав і свобод людини. Запровадження воєнного стану відповідно до Указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 об'єктивно зумовило необхідність обмеження окремих конституційних прав і свобод. Такі обмеження передбачені статтею 64 Конституції України, яка допускає можливість тимчасового звуження змісту окремих прав у разі запровадження воєнного чи надзвичайного стану [1]. Проте навіть за таких обставин держава не звільняється від обов'язку забезпечувати фундаментальні права, а тому особливого значення набуває роль адвокатури як незалежного правового інституту.

Адвокатура України — недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правничої допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації й діяльності адвокатури в порядку, встановленому Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». За Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» адвокат — фізична особа, яка здійснює адвокатську діяльність на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом [2]. Принципи діяльності адвоката — верховенство права, законність, незалежність, конфіденційність та уникнення конфлікту інтересів, що є запорукою гарантування прав людини навіть у кризових умовах.

У період воєнного стану діяльність адвокатів стикається з низкою проблем: обмеженим доступом до клієнтів, у тому числі до осіб, що перебувають під вартою або в районах бойових дій; перешкодами у комунікації з судами та правоохоронними органами; ризиками для життя і безпеки самих адвокатів; а також небезпечною порушення адвокатської таємниці через підвищений контроль і перевірки [3]. Водночас навіть у цих умовах адвокат залишається ключовим гарантом реалізації невід'ємних прав — на життя, гідність, свободу, захист і справедливий судовий розгляд, які не можуть бути обмежені навіть у воєнний час.

Держава гарантує незалежність і недоторканність адвокатської діяльності. Відповідно до статті 22 Закону України «Про адвокатуру та

адвокатську діяльність», забороняється втручання в діяльність адвоката, а також забороняється проведення огляду, розголошення, вилучення чи вилучення документів, пов'язаних із здійсненням адвокатської діяльності [4]. Недопустимим є притягнення адвоката до відповідальності за надану правову позицію або участь у справі. Національна асоціація адвокатів України неодноразово підкреслювала, що будь-яке перешкоджання роботі адвокатів під час воєнного стану є порушенням національного законодавства і міжнародних стандартів у сфері захисту прав людини.

Окремого значення в умовах війни набуває участь адвокатів у наданні безоплатної правничої допомоги. Відповідно до Закону України «Про безоплатну правничу допомогу» вони здійснюють захист військовослужбовців, внутрішньо переміщених осіб, постраждалих від бойових дій, осіб, які перебувають у полоні або зазнали незаконного переслідування [5]. Таким чином, адвокат виступає не лише представником у суді, а й посередником між громадянином і державою, забезпечуючи реалізацію конституційних прав осіб, які через війну втратили доступ до правосуддя.

Незалежність адвокатури та гарантії її діяльності мають також міжнародно-правову основу. Відповідно до Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (1950 р.), кожен має право на справедливий судовий розгляд (стаття 6) і ефективний засіб юридичного захисту (стаття 13), а також захист від катувань та нелюдського поводження (стаття 3) [6]. Основні принципи ООН щодо ролі юристів (1990 р.) зобов'язують держави гарантувати незалежність адвокатів, створювати умови для безпечного здійснення ними професійної діяльності, захищати їх від будь-якого тиску, переслідувань чи неправомірних обмежень [7].

В умовах воєнного стану адвокатура стикається з викликами, які потребують системного вирішення: недостатнім фінансуванням системи безоплатної правової допомоги, потребою у цифровізації адвокатської діяльності та посиленні гарантій безпеки самих адвокатів.

Необхідним є також розширення підготовки правників у сфері міжнародного гуманітарного права та прав людини, удосконалення законодавства щодо гарантій професійної діяльності адвокатів у надзвичайних умовах і зміцнення інституційної незалежності адвокатури.

Отже, адвокатська діяльність в системі гарантування прав людини у воєнний час сприяє утвердженню верховенства права, збереженню довіри громадян до системи правосуддя та підтриманню демократичних цінностей навіть у найскладніших умовах. У період, коли свобода і справедливість стають найвищими суспільними цінностями, адвокатура виконує не лише професійну, а й моральну місію — стоїть на сторожі гідності людини та правопорядку у державі.

Список використаної літератури

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. № 5076-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 27. Ст. 282.
3. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 р. № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28. Ст. 250.
4. Національна асоціація адвокатів України. Позиція НААУ щодо діяльності адвокатів під час воєнного стану. URL <https://unba.org.ua>.
5. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 2 червня 2011 р. № 3460-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 51. Ст. 577.
6. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. / Рада Європи. Київ : Офіційний вісник України, 1998. № 13. Ст. 270. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_004 (дата звернення: 25.10.2025).
7. Основні принципи ООН щодо ролі юристів, прийняті VIII Конгресом ООН із запобігання злочинності та поведження з правопорушниками, Гавана, 27 серпня — 7 вересня 1990р. URL: https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/UN_Basic_Principles_on_the_Role_of_Lawyers.pdf (дата звернення: 25.10.2025).

Науковий керівник: старший викладач кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» *Нестерчук Лілія Петрівна*

Гачук Д. С.

студентка 2-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ АДВОКАТА ЯК ВИМОГА ЧАСУ: НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ

Світ стрімко змінюється під впливом цифрових технологій, і сьогодні це вже не просто тенденція, а нова реальність. Україна, незважаючи на складні обставини в умовах воєнного стану, демонструє надзвичайно високий рівень цифровізації у всіх сферах життя — від державного управління до освітніх процесів. Цей процес не обійшов стороною і адвокатську діяльність, що адаптується до нових вимог часу. Бути сучасним адвокатом — означає не лише знати закон, а й уміти працювати в цифровому просторі, де дедалі більше процесів відбувається онлайн. Цифрова компетентність стає одним із визначальних критеріїв професійності, адже саме вона дозволяє ефективно